

PROXECTO FOMENTO USO GALEGO

CEIP DE ROXOS

CURSO 2023/2024

1. INTRODUCCIÓN	3
2. ANÁLISE SOCIO-LINGÜÍSTICA	4
2.1. - A contorna sociolingüística do centro	4
2.2. - A situación do profesorado	6
2.3. - A situación do alumnado	6
2.4.- A situación lingüística do centro	7
3.- OBXECTIVOS	9
3.1.- Obxectivos xerais	9
3.2.- Relativos á contorna socio-lingüística	9
3.3.- Relativos ao profesorado	10
3.4.- Relativos ao alumnado	10
3.5.- Relativos á situación lingüística do centro	11
4.- DESCRICIÓN DAS ACTIVIDADES DE DINAMIZACIÓN LINGÜÍSTICA	12
4.1.- A contorna socio-lingüística	12
4.2.- Profesorado	13
4.3.- Alumnado	14
4.4.- Centro	16
5.- AVALIACIÓN DO PROXECTO	

1. INTRODUCCIÓN

Comezamos o curso 2023-2024 coa intención de levar a cabo as actividades contidas neste proxecto, coa finalidade de darlle á nosa lingua a importancia e dignidade que necesita e merece. A evidencia de que desde hai varios anos a lingua galega está perdendo falantes entre o noso alumnado é un tema que nos preocupa; de aí o noso interese por espertar neles/as o interese pola nosa cultura e pola nosa lingua de por facerlles ver a riqueza que iso supón, tanto a nivel individual como social.

Este proxecto ten como finalidade a implicación e participación de toda a comunidade educativa (alumnado, profesorado, persoal non docente e familias) nas diferentes actividades a realizar ao longo do curso na procura de manter a lingua viva e incrementar o seu uso.

Ao mesmo tempo, reflíctense neste proxecto uns apuntamentos sobre a situación sociolingüística actual do centro, as circunstancias, variables e condicionantes que inflúen e nos que se basea a formulación dos obxectivos para este curso e as actividades a realizar.

O EDLG continuará a ser un recurso activo no uso, defensa, difusión e normalización da nosa lingua e da nosa cultura no CEIP de Roxos.

Aínda que o colexio está localizado nun entorno rural do concello de Santiago, a lingua usada de xeito maioritario polo alumnado é o castelán, cunha porcentaxe aproximada dun 85%, fronte a só un 15% que usa o galego. Percíbese nos últimos anos un preocupante descenso no número de nenos e nenas que manteñen o galego como lingua de uso habitual ao rematar a súa escolarización en Educación Primaria, mesmo aqueles/as que se incorporan á escola sendo galego-falantes. Isto xustifica a necesidade de continuar o labor de sensibilización enfocado ás familias, ao alumnado, ao profesorado e mesmo aos responsables de lexislación en materia educativa para continuar superando a situación diglósica de Galicia e avanzando na conquista de novos espazos de uso para a nosa lingua.

Resulta imprescindible continuar cun traballo de concienciación da validez da lingua galega como lingua axeitada para todos os ámbitos dos saberes, así como para a produción e transmisión cultural contemporánea.

No curso 2023-2024, o Equipo de Dinamización da Lingua Galega do CEIP de Roxos está constituído polo seguinte profesorado:

- M.ª Pilar Rodríguez Piñeiro (Ed. Infantil)
- Irene Formoso Lago (1º ciclo EP)
- Antonio García Río (1º ciclo EP)
- Aida Lorenzo Arceo (2º ciclo EP)

- Elisa M.ª Freire Ramos (2º ciclo EP, coordinadora)
- Manuel Ángel Garea Penas (3º ciclo EP)
- Isabel Fandiño López (3º ciclo EP)

As reunións do Equipo de Dinamización terán carácter mensual e realízanse, xeralmente, un luns de cada mes, de 17:30 a 18:30 horas.

2. BREVE ESTUDO SOCIO-LINGÜÍSTICO

2.1. A contorna sociolingüística do centro

O CEIP de Roxos está situado nunha zona rural do Concello de Santiago de Compostela, no límite co concello de Ames. A procedencia da maior parte do alumnado corresponde a unha zona non urbana do Concello, aínda que tamén se escolariza alumnado de poboacións relativamente próximas como Bertamiráns, Milladoiro... A contorna conta con núcleos de poboación dispersos e urbanizacións de vivendas unifamiliares, adosadas ou pareadas construídas nos últimos anos. Os lugares de referencia para a maior parte dos traballos das familias, as relacións comerciais e o ocio son a cidade de Santiago de Compostela e, en menor medida, a localidade de Bertamiráns.

Como reflexo da situación diglósica que persiste no noso país, a lingua de relación das familias cos seus fillos e fillas é maioritariamente o castelán, nunhas proporcións aproximadas do 85% e 15%, respectivamente, cunha tendencia manifesta a incrementar a porcentaxe en favor do castelán.

Non obstante, conséntase que o galego é a lingua usada habitualmente polas familias nas relacións co profesorado e co persoal non docente; non ocorre o mesmo na relación cos seus fillos e fillas; tampouco ocorre o mesmo cando os nenos e nenas se relacionan entre eles. Mesmo se dá a circunstancia de que unha parte do alumnado que chega ao colexio sendo galego-falante cambia a súa lingua para adaptarse á maioría do alumnado que usa o castelán de xeito habitual.

O galego é a lingua habitual e maioritariamente empregada pola veciñanza en xeral nos distintos ámbitos sociais. O mesmo ocorre coas distintas entidades asociativas e culturais coas que o colexio mantén algún tipo de relación, e por parte do Concello.

Tendo en conta esta realidade lingüístico-cultural da contorna do centro, consideramos que é necesario avanzar no que se refire á presenza do galego na vida social do centro. Non obstante, cómpre ter en conta que este posible incremento da presenza do galego só será posible se desaparecen, ou cando menos mingüen, unha serie de prexuízos, atrancos, eivas e resistencias que persisten no momento actual no ámbito social, político e educativo de Galicia.

Desde o Equipo de Dinamización da Lingua pretendemos espertar no noso alumnado e nas súas familias o interese polo uso, recoñecemento, respecto e cariño pola nosa lingua e polas súas manifestacións culturais, desde o firme convencemento de que só se pode valorar aquilo que se coñece.

2.2. A situación do profesorado

O profesorado que emprega o galego como lingua habitual en todas as situacións é minoritario. No labor docente, o profesorado emprega a lingua galega como vehicular nas áreas nas que así o estipula a lexislación. Non obstante, existe entre o profesorado unha actitude positiva cara á normalización do uso da lingua galega na escola.

Sen dúbida a implicación do profesorado nas actividades de dinamización lingüística é determinante para acadar os obxectivos marcados. É preciso sinalar que no noso centro a colaboración nas propostas que fai o EDLG sempre teñen moi boa acollida por parte de todo o profesorado. Contar cun profesorado comprometido ou, cando menos, que asume as tarefas deseñadas, é fundamental para o noso proxecto, dada a súa función como axente produtor e reprodutor de representacións sociais e o seu impacto no resto da comunidade educativa, en especial sobre o alumnado. Debemos ter presente que para os nenos e as nenas somos un referente, tamén no aspecto lingüístico. Aí radica a importancia de que o alumnado sexa consciente do uso normal da lingua por parte do profesorado en todas as situacións (tanto na aula cando cumpra, como nas relacións coas familias, co resto do profesorado, co persoal non docente ou co propio alumnado).

Resulta tamén fundamental a coordinación e estreita colaboración existente entre o EDLG e os outros equipos didácticos do centro como son o equipo de Biblioteca, o equipo de Actividades Complementarias e Extraescolares, o equipo de Convivencia e o equipo de TIC.

2.3. A situación do alumnado

A enquisa realizada a comezos deste curso 2023-2024 aos pais e as nais do alumnado de 3 anos (de nova incorporación) amosa os seguintes datos en canto á lingua de uso habitual:

4º Infantil A Galego: 6 familias

Castelán: 7

familias 4º Infantil B Galego: 11

familias

Castelán: 2 familias

Outras linguas: 1 familia

En canto á totalidade dos alumnos/as, a lingua usada maioritariamente polo alumnado do CEIP de Roxos é o castelán cun 85%, fronte a un 15% do galego, aproximadamente.

Un dato salientable e preocupante (como xa se ten mencionado anteriormente) é o feito de que moito do alumnado que ten o galego como lingua materna mudan na escola ao castelán, adaptándose aos seus compañeiros/as castelán falantes, é dicir cambiando de lingua segundo o rexistro (compañeiros/as-familia); non así sucede á inversa. É dicir, a escola actúa como un elemento castelanizante. De aí a necesidade de poñer en valor a nosa lingua, implantando e mantendo unha discriminación positiva.

É preciso matizar que case na totalidade dos alumnos e das alumnas castelán falantes apréciase unha actitude de respecto e valoración do galego dentro do ámbito escolar. Este é un aspecto a destacar, tendo en conta que o obxectivo final da planificación lingüística nun centro ten o alumnado como destinatario inmediato das medidas deseñadas, e polo tanto a súa participación e colaboración é indispensable non só como axentes pasivos senón, e sobre todo, como parte activa. A súa relación co galego é a clave para a consolidación da lingua na sociedade.

A maiores das eivas sinaladas anteriormente que determinan a necesidade de medidas de reforzo para asentar e afianzar a nosa lingua, entre a poboación infantil cobra especial importancia o feito de que a práctica totalidade do material vinculado ao ocio (películas, videoxogos, música, álbumes de cromos, xoguetes...) non está dispoñible en lingua galega, o que contribúe a manter ou mesmo acrecentar a situación de diglosia anteriormente mencionada.

Tamén é necesario mencionar a escaseza de materiais didácticos e actividades complementarias, vídeos didácticos... en lingua galega, mesmo nas materias de obrigada impartición na nosa lingua.

2.4.- A situación lingüística do centro

Ademais das actividades docentes que corresponden desenvolver en lingua galega, utilízase tamén esta na documentación administrativa, nas comunicacións coas familias, con outras institucións, nos rótulos do centro, nas actividades extraescolares e nos contextos informais.

- **Na administración:** a normalización do idioma galego neste campo pódese considerar acadada practicamente. De forma xeral, aténdese ao público en galego e emprégase este idioma de forma usual en moitos ámbitos e situacións. As circulares, oficios, convocatorias, citacións, certificados, documentos de relación coas familias e coa contorna social, como

poden ser a correspondencia, boletíns de notas, publicacións, comunicados e demais documentos académicos e oficiais están redactados en galego, como corresponde.

- **Na rotulación de espazos:** os carteis, rótulos, letreiros... que existen no Centro están redactados en lingua galega, tanto nas dependencias académicas como naquelas que ofertan os diferentes servizos (comedor, actividades extraescolares...)
- **Nos espazos de convivencia e nas relacións humanas:** o uso do galego é maioritario a pesar de que a lingua predominante dos mestres é o castelán, como corresponde á dinámica social que circunda o centro. Así, o emprego da lingua galega por parte do profesorado é habitual nas conversas que mantén coas familias, co alumnado e co persoal non docente. Isto non impide que na linguaxe coloquial e en contextos informais o castelán teña tamén a súa presenza derivada das opcións persoais de cada quen.
- **Nas actividades complementarias e extraescolares:** nas actividades complementarias e extraescolares úsase o galego en todo tipo de convocatorias, avisos, citacións, anuncios... Do mesmo xeito, a lingua oral de relación e uso no desenvolvemento das mesmas é o galego. Neste sentido, podemos dicir que estas actividades están practicamente normalizadas no que se refire ao uso do idioma desde a súa xénese, na realización e na promoción.

No referido aos carteis, convocatorias ou avisos propagandísticos de entidades, clubs ou asociacións alleas ao Centro, que expoñen os seus chamados nas paredes ou taboleiros do mesmo cumpriría corrixir un aspecto formal con, sen dúbida, moita transcendencia no que se refire á mensaxe que se acaba transmitindo: algúns deles están redactados en castelán, o que pode provocar un conflito na mensaxe a transmitir ao alumnado. Dalgún xeito, estase inculcando unha diferenciación en canto ao uso do galego en función de se o documento nace no Centro ou o fai fóra, diferenciación que estimamos perniciosa en canto á valoración social do galego e que pode contribuír a aumentar a persistente diglosia que afecta á nosa lingua de xeito tan negativo.

Cómpre destacar que no CEIP de Roxos a disposición do equipo docente é totalmente receptiva e favorable a todas as propostas feitas para o fomento do uso do galego, colaborando e participando en todas as actividades deseñadas. É necesario salientar tamén o compromiso do equipo directivo no apoio ás achegas e propostas feitas polo EDLG para desenvolver no noso centro.

3.- DESCRICIÓN DOS OBXECTIVOS

3.1.- Obxectivos xerais

- Fomentar a concienciación de toda a comunidade educativa ante a riqueza que supón posuír unha cultura e lingua propias e a responsabilidade de mantelas vivas.
- Valorar o galego como lingua propia de Galicia, tendo en conta a realidade diglósica do país e a necesidade dunha discriminación positiva da nosa lingua.
- Fomentar e promover actitudes positivas cara á lingua galega.
- Potenciar o uso do galego dun xeito interdisciplinar.
- Fomentar o hábito lector en galego.
- Potenciar o coñecemento da cultura, da historia, da literatura, da arte e do folclore galegos.
- Fomentar a relación coas persoas maiores para que poidan empaparse do universo cultural que atesouran e así contribuír á conservación de tradicións, técnicas, usos, costumes e saberes.
- Valorar a lingua como sinal de identidade colectiva.
- Coñecer en profundidade Galicia e, por suposto, a nosa comarca.

3.2.- Relativos ao contorna sociolingüística

- Potenciar o uso do galego como lingua de comunicación entre todos os sectores (familia, concello, institucións locais, etc.) e utilizala en todos os documentos pedagóxicos e administrativos do centro.
- Colaborar nas actividades promovidas pola ANPA, Concello, colexios da zona e outras entidades e asociacións da contorna.
- Respeitar e valorar as achegas dos diferentes axentes da comunidade: familias, asociacións veciñais e culturais, Concello...
- Empregar estratexias atractivas e lúdicas para desenvolver un proceso de sedución e convencemento, non de imposición, cara toda a comunidade escolar (profesorado, alumnado, familias) en relación co uso da nosa lingua.
- Dar publicidade e difundir as actividades desenvolvidas no centro entre todos os sectores mencionados. Fomentar a participación nestas actividades.

3.3.- Relativos ao profesorado

- Proporcionar información sobre a normativa que regula o uso da lingua, facilitando ao profesorado os materiais didácticos e lingüísticos necesarios para ampliar a súa competencia lingüística en galego.
- Recompilar materiais para elaborar unidades didácticas que permitan traballar as celebracións tradicionais.
- Ampliar o abano de recursos que utiliza o profesorado para fomentar o uso da nosa lingua.
 - Fomentar o traballo en equipo e a cohesión do grupo para mellorar a iniciativa e creatividade do profesorado, logrando a colaboración dos distintos órganos colexiados nas actividades de normalización e dinamización.
- Artellar unha colaboración e coordinación efectiva entre todos os equipos docentes: EDLG, biblioteca, actividades extraescolares, convivencia, TIC e os equipos de ciclo.
- Fomentar entre o profesorado o uso de *software* na nosa lingua, instándoo a utilizar a versión en galego da suite Open Office instalada en todos os ordenadores do colexio.

3.4.- Relativos ao alumnado

- Afirmar no alumnado galego-falante a identificación coa súa lingua, favorecendo unha actitude de dignificación do seu uso en calquera ámbito.
- Potenciar que o alumnado castelán-falante valore a lingua galega como sinal de identidade e manteña actitudes positivas cara o seu uso.
- Estimular o uso da lingua galega no alumnado castelán-falante, sen facer excesivo fincapé nos erros que poida cometer.
- Avanzar no emprego do galego nas distintas manifestacións tanto orais como escritas, en contextos formais e non formais.
- Difundir os usos do galego en contextos e soportes de vangarda: Internet, redes sociais, música, audiovisuais, artes escénicas...
- Facilitar algún encontro por videoconferencia con algún personaxe significativo da vida social galega, deportistas, persoas escritoras ou artistas, onde o alumnado poida achegarse ás súas vidas, profesións ou obras.
- Contribuír á difusión da literatura, da historia e do coñecemento dos personaxes máis significativos da lingua galega.

- Fomentar o gusto pola lectura a través da participación en campañas de fomento da lectura como vehículo transmisor da cultura e saber da nosa terra.
- Difundir entre o alumnado, en colaboración co Equipo de Biblioteca, as novidades da literatura infantil e musical na nosa lingua.
- Animar ao alumnado ao uso da Biblioteca, recomendando especialmente os títulos en galego, tanto de ficción como divulgativos.
- Celebrar actividades que poñan en valor as festas e tradicións da nosa cultura, e que contribúan a coñecer a orixe ou o porqué destas celebracións, así como outros xeitos de celebralas en diferentes lugares de Galicia.
- Fomentar a participación do alumnado en actividades de emprego da lingua escrita: redaccións, murais, carteis, campañas de promoción da lingua ...
- Organizar actividades que potencien o coñecemento da contorna.

3.5.- Relativos á situación lingüística do centro

- Empregar a lingua galega en todos os documentos do centro, tanto administrativos e pedagóxicos como nos dirixidos ao alumnado e ás familias, e en todo tipo de carteis, letreiros, avisos... potenciando a visibilidade permanente da lingua galega no centro.
- Potenciar a adquisición de material impreso e en formato multimedia (DVD, CD) en galego tanto para a biblioteca do centro como para as bibliotecas de aula.
- Colaborar co equipo de Biblioteca na selección, creación e difusión de materiais de animación á lectura tanto en soporte papel como en soporte dixital.

4.- DESCRICIÓN DAS ACTIVIDADES DE DINAMIZACIÓN LINGÜÍSTICA

4.1.- A contorna sociolingüística

ACTIVIDADES COAS FAMILIAS:

- Divulgación, dirixida aos diferentes sectores da comunidade educativa, das actividades e das liñas de actuación propostas desde o Equipo, tratando de integrar nelas á maior cantidade de persoas posible. Utilizar a páxina web do centro para este fin.
- Implicación das familias na realización de determinadas actividades e participación en proxectos a desenvolver. Preténdese que colaboren co alumnado na realización dalgunhas

actividades, como un xeito de estreitar vínculos afectivos e de transmitir valores e coñecementos da nosa cultura popular.

- Ante a situación lingüística percibida no centro (cada vez un menor número de alumnado e profesorado usa a lingua galega de xeito habitual), trasladarase ao profesorado a proposta de que na reunión de comezo de curso coas familias, as insten a usar a lingua galega cos seus fillos e fillas.

PARTICIPACIÓN EN ACTIVIDADES ORGANIZADAS POR ASOCIACIÓNS DA CONTORNA:

O centro escolar pretende estar inmerso activamente na súa contorna e na nosa escola procuramos colaborar con todas aquelas asociacións e entidades da zona.

- Participación e colaboración en actividades que teñen como obxectivo promover o uso da nosa lingua ou fomentar a nosa cultura.
- Articularanse, se fose posible, actuacións conxuntas con aquelas entidades locais - asociacións veciñais e culturais- que traballen a prol da nosa lingua.
- Fomentaranse as saídas pola contorna para coñecer o noso patrimonio natural e cultural (carballeiras, o río, a vexetación de ribeira, os petroglifos...)

PARTICIPACIÓN EN ACTIVIDADES ORGANIZADAS POLO CONCELLO DE SANTIAGO DE COMPOSTELA:

- Participación en convocatorias e certames ofertadas polo Concello para as escolas.
- Asistencia a exposicións, concertos e actividades culturais que promova o Concello.
- Realización de visitas guiadas organizadas para coñecer a cidade e a nosa contorna.

4.2.- Profesorado

- Adquisición de material impreso, fonográfico, audiovisual... Realizar adquisicións de materiais en galego ou sobre Galicia que poidan ser utilizados na biblioteca e nas aulas nas distintas materias do currículo. Neste sentido prestarase especial atención á procura de páxinas web e material vídeo e gráfico que fomenten o uso do galego en relación coas celebracións, cos contidos curriculares ou coas actividades a desenvolver neste curso.

- Ofrecemento de apoio ao profesorado, por parte do Equipo de Dinamización, en relación co proceso de normativización e normalización na docencia.
- Colaboración coa Comisión de Coordinación Pedagóxica e co Departamento de Orientación no deseño de estratexias que condúzan á plena integración lingüística dos alumnos e das alumnas procedentes de fóra de Galicia.
- Localización de actividades multimedia en galego para o encerado dixital.
- Recompilación de materiais e espazos na Internet que faciliten o traballo coa lingua galega (tradutores, correctores, dicionarios, aplicacións en galego de utilización na aula, ...)
- Colaboración co Equipo TIC para dinamizar ou colaborar nos contidos dixitais que se precisen.

4.3.- Alumnado

Tratarase de facer unha enquisa sociolingüística para ter unha visión exacta e de conxunto de cal é a situación lingüística do centro. Como se recollía na Memoria, esta actividade quedou pendente do curso pasado.

O Equipo de Dinamización da Lingua Galega colaborará co resto dos Equipos, especialmente co Equipo da Biblioteca, co de Convivencia e co de Actividades Extraescolares na organización das diferentes celebracións de carácter tradicional, como poden ser o Magosto, o Samaín ou o Entroido.

A nivel de centro, o Equipo de Dinamización da Lingua Galega, organizará, entre outras, os seguintes celebracións:

- 23- 31 outubro: celebración do **Samaín**, con exposición de cabazas decoradas nos corredores do centro; pódense decorar e expoñer tamén outros elementos propios deste tempo de outono: trompos, espigas de millo...
- Mes de decembro: **Nadal**. Decoración do centro, elaboración de postais, preparación de panxoliñas e outras cancións para representar en residencias da 3ª idade próximas ao colexio. Degustación dunha chocolatada coas familias.
- 23 de febreiro: **Día de Rosalía**. Ilustración dun poema de Rosalía; cada grupo ilustrará unha estrofa dun ou máis poemas de Rosalía.
- 8 de marzo: **Día da Muller**. Elaboraranse modelos de entrevistas para realizar a mulleres de distintos ámbitos: escritoras, científicas... ou mesmo a nais ou avoas do alumnado do centro que se considere que teñen vidas ou profesións de interese.
- 21 de marzo: **Día da Poesía**. Esta asctividade non puido realizarse o curso pasado debido a circunstancias climatolóxicas adversas e consistirá no recitado de poesías no campión

próximo ao colexio. O alumnado maior leralles poesías aos máis pequenos/as. Os dos cursos intermedios recitarán poesías para os compañeiros e compañeiras do mesmo nivel.

• 17 de maio: **Día das Letras Galegas**. Esta actividade vai ter unha duración mínima dunha semana. Traballarase a vida e a obra da autora homenaxeada este ano, Luísa Villalta

Outras celebracións tradicionais, como o Magosto ou o Entroido serán organizadas polo equipo de Actividades Extraescolares, ademais da festa de fin de curso. O resto de conmemoracións (Día dos Dereitos da Infancia, Día do Libro, Día da Paz...) serán organizadas polo resto de Equipos (Biblioteca, Convivencia). O Equipo de TIC será o encargado de facilitar unidades didácticas e outro tipo de recursos para as celebracións e conmemoracións.

4.4.- Centro

- **Adquisición, en colaboración co Equipo da Biblioteca, de materiais en galego**, tanto de libros de consulta e lectura coma en formato multimedia: discos infantís en galego, música tradicional e folk galega, películas en formato DVD con versións en galego, xogos de mesa e xogos multimedia en galego.
- **Preparación de textos e materiais axeitados a cada nivel** para traballar os diferentes tipos de texto: narrativo, informativo, poético..., tanto a nivel oral como escrito (en colaboración co Equipo TIC).

5.- AVALIACIÓN DO PROXECTO

Realizarase unha avaliación continua e final do proxecto e das propostas realizadas para a súa reformulación ou para incorporar melloras en anos sucesivos.

Despois de cada celebración realizarase nos diferentes equipos unha avaliación con respecto a planificación, participación e adecuación da proposta aos contidos traballados.

Na avaliación final recolleranse os seguintes puntos:

- Grao de consecución dos obxectivos enunciados con respecto á contorna, ao alumnado, ao profesorado e ao centro.
- Valoración do desenvolvemento das actividades.
- Grado de satisfacción a participación en actividades doutras entidades ou das ofertadas polo Concello.
- Formulación de propostas de mellora cara o vindeiro curso.

